

NS-WANDELING Brachterwald

herzien door Lonesome Sparrow
23 december 2024

Beginpunt: treinstation 'Tegelen' te Tegelen, Limburg
Eindpunt: treinstation 'Swalmen' te Swalmen, Limburg
Afstand: 19,8 km

Deze wandeltocht werd in 1994 of eerder in het assortiment van NS-wandeltochten opgenomen en daar in een der jaren uit de periode 1995-2000 uit verwijderd. De wandeltocht volgde een deel van de Lange-Afstands-Wandeling Pieterpad. Deze herziening is gebaseerd op de omstandigheden van 2013. Inmiddels is het treinstation van Tegelen verplaatst en zijn er bij Tegelen 2 nieuwe snelwegen aangelegd (A73 en A74), als gevolg waarvan de route van het Pieterpad hier drastisch is gewijzigd en waardoor het beginstuk van de oorspronkelijke NS-wandeltocht niet meer gelopen kan worden. Het nieuwe beginstuk pakt eerst de oude route van het Pieterpad op op een ander punt dan het oude beginstuk dat deed, volgt de oude route van het Pieterpad naar het punt waar de oorspronkelijke NS-wandeltocht het Pieterpad bereikte en volgt vanaf dit punt het oude Pieterpad naar het nieuwe. Vandaaraf wordt het nieuwe Pieterpad naar Swalmen gevolgd en is de route nog vrijwel hetzelfde als in 1994.

Als lange variant van deze wandeltocht kun je i.p.v. bij treinstation Tegelen bij treinstation Venlo beginnen en vanaf daar het Pieterpad volgen naar Swalmen. De afstand is dan 23,7 km.

Deze wandeling heeft niet voor niets een Duitse naam. Je loopt op de rand van Nederland, soms op Nederlands, soms op Duits grondgebied. Grenspalen, verroeste slagbomen en een vervallen houtwal markeren de oude 'barrière'. Je wandelt op de hoogste terraswand en ziet het Nederlandse Maasdal in de diepte liggen. Een deel van de tocht gaat gelijk op met de Europese wandelroute E8 van Ierland naar Turkije.

Tegelen dankt zijn naam aan de baksteenindustrie. Op nogal wat plaatsen in deze omgeving zijn zand- en grindgroeves uitgegraven. Het zand wordt gebruikt als grondstof voor ijzergieterijen en andere metaalbedrijven. De klei, die hier gewonnen wordt gebruikt men voor de baksteen- en keramische industrie. Baksteen is een van de oudste bouwmaterialen. De Romeinen introduceerden deze techniek in ons land. Zij bakten in kleine oventjes 'tegulae' ofwel dakpannen.

Staande aan de achterzijde van het station met de rug ernaar toe de rechter trap op en boven de Calvariestraat naar links volgen. Op de kruising met de Nachtegaalstraat rechtdoor de Glazenapstraat in en deze volgen aan de rechterkant tot voorbij het viaduct over de A73. Na het viaduct nog een stukje verder rechtdoor totdat zich rechts van je een vijver bevindt.

Direct na de vijver rechtsaf een voetpad op; let op dat je niet in de hondenpoep stapt. Rechtdoor tot een viersprong met een wegwijk. Hier linksaf. Neem het 1e pad rechtsaf, een afsnijpadje vlak voor het einde, en volg het pad waar je op uitkomt verder naar rechts. Doorlopen tot het einde van dit pad en daar linksaf. Op een viersprong met diverse leidingpaaltjes rechtsaf. Hier pik je de oude route van het Pieterpad op.

Ten zuiden van Tegelen ligt het gebied Holtmühle (hier in de omgeving beter bekend onder de naam 'De Snelle Sprong'), dat is aangewezen als natuurgebied in het toekomstige nationale landschap Noord- en Midden-Limburg. Het gebied zelf is niet groot, maar sluit aan op een Duits bos van flinke omvang, het Brachterwald.

Op een viersprong met een picknickbank linksaf. Hier pik je de oorspronkelijke route op.

Je komt uit bij een zandafgraving. Hier schuin naar links naar beneden en daar met de bocht mee naar rechts tussen 2 vijvers door en weer omhoog. Boven op een viersprong rechtdoor. Je komt uit op een viersprong waar het rechtdoorgaande pad een smaller pad is achter betonnen cirkels. Je bent hier aan de Duitse grens gekomen en pikt hier de nieuwe route van het Pieterpad op. Hier rechtsaf.

Het Pieterpad is één van de bekendste en meest populaire Lange-Afstand-Wandelroutes in Nederland. Het loopt van Pieterburen in Noord-Groningen naar de Sint-Pietersberg in Zuid-Limburg. De eigen, consequente visie van de uitzetters Toos Goorhuis en Bertje Jens is op het hele pad terug te vinden. De route is in totaal 517 km lang en is daarmee de langste Lange-Afstands-Wandelroute van Nederland. De route wordt onderhouden door de werkgroep Pieterpad. De markeringen worden 2 maal per jaar gecontroleerd en zonodig opgefrist en/of hersteld. De route is beschreven in 2 gidsen, die gemiddeld elke 2 tot 3 jaar worden herdrukt. Door de voortdurende aanpassingen van de route bevat een herdruk meestal wel 1 of meer nieuwe trajecten.

Je loopt langs de grens aan de Nederlandse kant en passeert grenspalen met aflopende nummers. Bij grenspaal 439 stomp linksaf en de grens blijven volgen. Je komt uit bij het voormalige café-restaurant Maalbeekhöhe. Hier rechtdoor.

Vanaf hier loopt het Pieterpad een flink stuk bijna steeds gelijk op met de Grenzlandweg, lange-afstands-wandelroute X1 van het Verein Niederrhein, die weer deel is van de Europese wandelroute E8. Het markeringsteken van deze route is een witte X. Deze route loopt tussen Kleve en Aken en is 193 km lang.

Je loopt nu aan de Duitse kant van de grens. Op de viersprong bij grenspaal 437 rechtdoor, een wat smaller pad. De grenspalen liggen hier iets van de weg af, rechts in het bos. Voorbij grenspaal 433 gaat het terrein rechts sterk hellingen. Blijf bovenlangs lopen en volg zoveel mogelijk de rand van de helling.

Toen in de loop der tijden het zeeniveau daalde, nam het verval van de Maas toe en sneed de rivier zich dieper in het land in. Zo ontstonden op de oevers verschillende terrassen. Vanuit de Maasbedding loopt het landschap traspgevijs omhoog. Hoe hoger het terras, hoe ouder het is. Je loopt hier op de hoogste terrasrand, op de rand van Nederland. Spannend is de wandeling op deze hoge steilrand, die pal op de grens ligt. Nederland ligt hier bijna onzichtbaar diep naar beneden. In het terras zijn de zandlagen en de grindlagen goed te herkennen. Waar de steilrand lager wordt, zijn sporen te zien van afgravingen en groeven.

Je komt uit bij een schuilhut. Hou hier rechts aan. Blijf de rand van de helling volgen, dus op een Y-splitsing rechts aanhouden. Het pad gaat even later omlaag en daalt verder tot het uitkomt op een zandweg. Hier rechtsaf. Aan het eind van deze weg, bij een picknickbank, linksaf een bospad op, dus niet de ernaast lopende zandweg langs akkers en weilanden.

Je loopt net op Duits grondgebied. Alle bosgebied is Duits, alle akkers en weilanden aan je rechterhand zijn Nederlands.

Na ongeveer 2 km, 40 m voor het pad eindigt bij asfalt, rechtsaf en direct weer linksaf. Je komt uit op de Keulseweg met grensovergang (even rechts café De Witte Stein met de Witte Steen zelf).

Je bevindt je hier op de plaats van een middeleeuwse rechtbank, de Wijzensteen, tegenwoordig ook wel de Witte Steen genoemd. In de open lucht beslisten 7 schepenen onder leiding van een schout over de koop van percelen, erfenisregeling, wegen- en molenrechten en maten en gewichten. Bij beide grenscafés zijn winkeltjes met eenzelfde assortiment: koffie, chocolade en rookwaren van Duitse merken. Het zijn vooral Duitsers die er kopen, omdat deze producten in Nederland onder een lager belastingtarief vallen en daarom een stuk goedkoper zijn dan in Duitsland. Vanaf de Witte Steen, grensmaal 429, vormt de Prinsendijk, die iets verder naar rechts ligt, tot grensmaal 425 de grens. Deze grens is onderdeel van de voormalige Romeinse heerbaan van Heerlen naar Zanten.

De Keulseweg oversteken en langs het café De Grens rechtdoor over een asfaltweg, die even verderop een halfverharde weg wordt. Deze weg (Prinsendijk) 900 m volgen. Daar begint links, vlak voorbij grensmaal 427D, een voetpad. Hier linksaf en opnieuw de grens passeren. Nu het 2e pad rechtsaf, een zandweg. Na 1,3 km op een kruispunt met bank rechtdoor langs een metalen slagboom. Na 1 km maakt de weg een haakse bocht naar links. Hier gaan Pieterpad en Grenzlandweg voor even uit elkaar. Het Grenzlandweg blijft in het bos, terwijl het Pieterpad over de Prinsendijk langs het nieuwe natuurgebied Maarlebroek gaat.

In de haakse bocht naar links rechtsaf een pad nemen dat uitkomt op de Prinsendijk. Deze naar links volgen. Na krap 1 km maakt de Prinsendijk een flauwe bocht naar rechts. Ruim 100 m hierna linksaf een pad inslaan dat uitkomt in de bocht van een zandweg. Hier komen Pieterpad en Grenzlandweg weer samen. De zandweg rechtdoor en omhoog opgaan.

Na een klim kom je een eind verder op een ruime schuine kruising met 2 grote Amerikaanse eiken. Hier gaan Pieterpad en Grenzlandweg definitief uiteen. Hier rechtsaf.

Een km verder bereik je een blauw-gele slagboom en grensmaal 422. Hier rechtdoor. Je bent weer in Nederland.

Na ruim 300 m op een viersprong linksaf. Krap 200 m verder kom je op een vijfsprong. Hier scherp rechtsaf. Op viersprong linksaf en vervolgens rechtdoor totdat je uitkomt op een asfaltweg. Deze oversteken en hem aan de overkant een stukje naar rechts volgen en dan stomp linksaf een asfaltpad het bos in nemen.

Negeer het bij een bank scherp linksafgaande pad en neem het vlak daarna bij een paal met groene kop haaks linksafgaande pad. Het pad schampt langs een bocht van het riviertje de Swalm, waarna je langs een informatiepaneel over Landweer De Wolfgraaf komt.

Landweer De Wolfgraaf vormde samen met uitgestrekte moerasgebieden en het riviertje De Swalm een soort verdedigingswal rond de heerlijkheid Swalmen. Deze wal werd rond 1650 opgeworpen en moest de bevolking enige bescherming bieden tegen plunderende soldaten. Begroeiing met een dichte haag van vaak doornachtig struikgewas maakte de wal moeilijk doordringbaar.

Volg het pad verder rechtdoor tot het een bocht naar rechts maakt en ga hier niet verder rechtdoor een smaller pad op, maar volg het pad met de bocht mee naar rechts en dan verder tot je weer op het asfaltpad uitkomt en volg dit naar links.

Rechtdoor langs een gebouw aan je linkerhand (Groenewoud) en verder rechtdoor. Waar de weg met een bocht naar links gaat hem blijven volgen en het rechtdoor gaande pad dus negeren. Na een zitbank stomp rechtsaf een voetpad op. Dit pad langs de rand van de bebouwde kom volgen en via een wildrooster of klaphek het gebied Kerkebroek in.

Vroeger was de Swalmvallei een uiterst moerassig gebied. De meeste meertjes en vijvertjes zijn verdwenen, toen men rond 1930 de Swalm heeft 'genormaliseerd'. Het riviertje werd rechtgetrokken en de Swalmvallei gedraineerd. De meeste meertjes verlandden en veranderden in broekbos of grasland. Rond 1900 lagen er nog 32 lijnolie- en korenmolens aan de Swalm. De meeste zijn nu verdwenen. Van sommige molens bestaan nog restanten, enkele andere zijn gerestaureerd en doen nu dienst als hotel of restaurant. Waar je in Swalmen de Swalm oversteekt, ligt het Molenhuis, het restant van een voormalige watermolen.

Via een klaphek het gebied Kerkebroek weer verlaten. Bij een brug over de Swalm rechtsaf. In een flauwe bocht naar rechts linksaf een smal pad op. Dit uitlopen en op de asfaltweg aan het eind rechtsaf. Op de voorrangsweg linksaf over het fietspad. Bij de stoplichten de voorrangsweg oversteken, aan de overkant linksaf nogmaals een weg oversteken bij stoplichten en rechtdoor een brug over de Swalm over. Direct daarna rechtsaf een voetpad langs de Swalm op. Op een T-kruising met rechts een bruggetje linksaf, verder langs de Swalm. Even verder tussen Swalm en fietspad doorlopen, nog weer even verder rechtsaf een brug over de Swalm over en rechtdoor. Je komt op de Markt. Hier verlaat je het Pieterpad.

Rechtdoor de Marktstraat in. Aan het eind linksaf, Boutestraat. De 1e weg rechtsaf, Kerkpad. Vervolgens de 1e weg linksaf, nog steeds Kerkpad. Aan het eind van deze weg rechtsaf en meteen stomp linksaf een voetpad door een plantsoen op. Dit pad volgen naar treinstation 'Swalmen'.

